



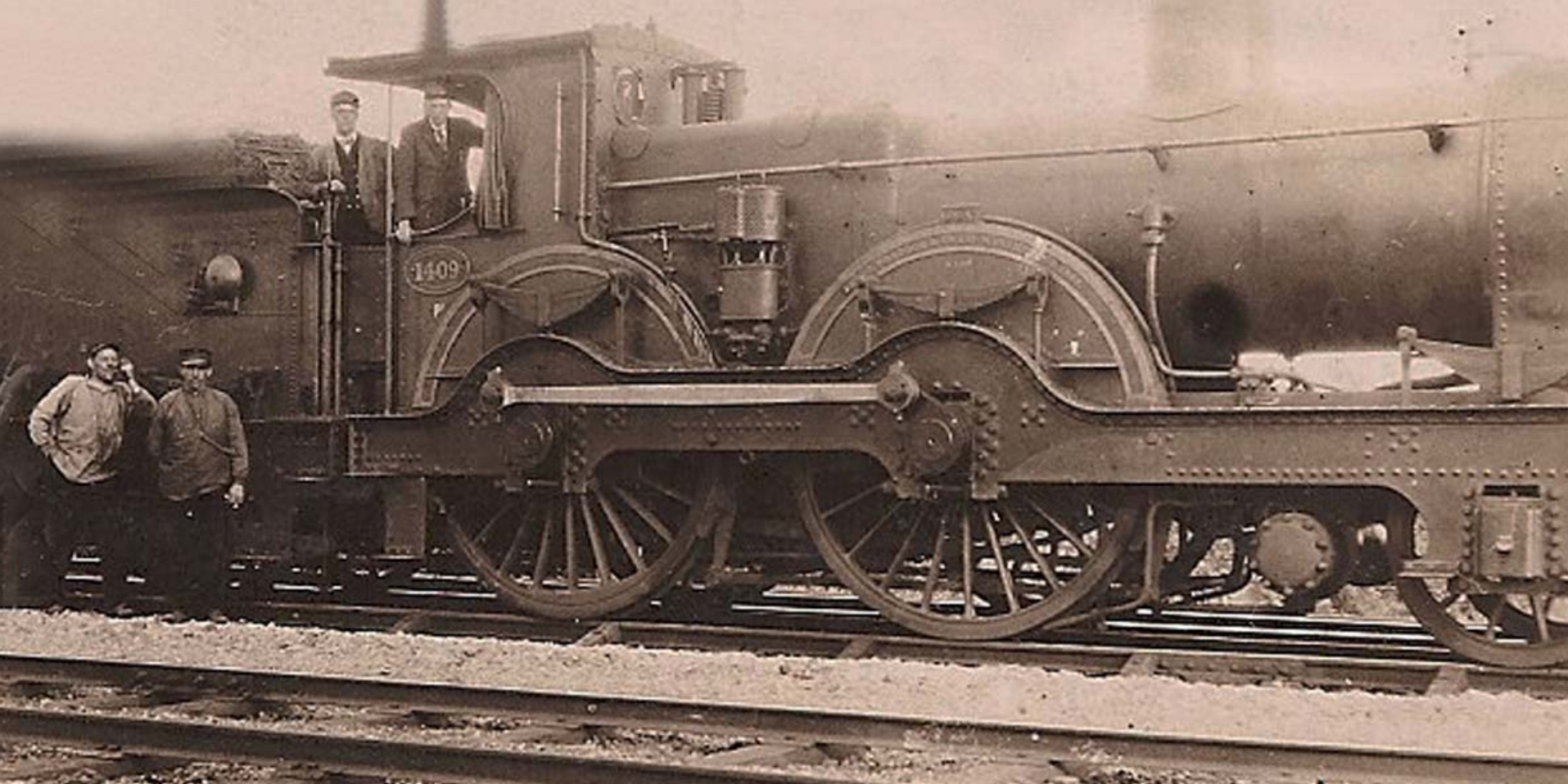
1909 - 1944

Bastiaan Jan (Bas) Ader. Een veelzijdig man, met tomeloze geestdrift, organisatietalent, innerlijke overtuiging, een bevlogen redenaar, pionier, avonturier, grenzenloze denker, onverschrokken held, inspirerende helper, zorgzame vriend, lichtend voorbeeld...

Hij was zijn tijd ver vooruit. Wat hij deed, deed hij vol overgave. Hij haalde er uit wat er in zat, uit alles!



Als kind gefascineerd door orgelspelen, fietsen en treinen. De eerste passies ontstaan. Passies die later een grote invloed op zijn leven zouden krijgen. Op zijn zeventiende stort hij zich al vol energie in zijn eerste avonturen als **student**. Hij moet kiezen: spoorwegingenieur of predikant. Het wordt theologie studeren in Utrecht. Zijn voorliefde voor techniek en muziek combineert hij als organist in Lochem. In zijn vrije tijd geeft hij concerten om geld bij elkaar te krijgen voor de restauratie van het kerkorgel daar.



Hij kon het niet laten....passie blijft passie.....af en toe eventjes **machinist**. Dan klimt hij in de locomotief en mag hij de trein besturen. Dit deed hij later ook op het traject Groningen-Nieuweschans. (Ader op de foto rechts, in de loc).



Echtgenoot en levenspartner

In 1935 trouwt hij met Jo Appels, zijn steun, toeverlaat en inspiratie. In hun trouwringen staat S.T.I.U. gegraveerd: Saevis Tranquillus In Undis = rustig temidden der woelige baren.



*'Eens op een avond, toen hij met een grote bos
dotterbloemen voor mij in zijn hand liep en wij de
ondergaande zon samen tegemoet gingen, zei hij:
'Ik denk, dat ons een veelbewogen leven wacht.'*
Jo Ader-Appels



Avonturier: Na het behalen van zijn kandidaatsexamen in 1936, vertrekt hij voor een half jaar op de fiets naar Palestina. - *'t Is een pracht van een leerschool -*, schrijft hij aan zijn vrouw.




Tijdens zijn reis speelt hij orgel, in kerken, bij mensen thuis, hij preekt in het Duits en Engels, sluit vriendschappen, ontmoet **'verwante zielen'**, ziet missieposten, benijdt de mensen die er *wezenlijke arbeid* doen. Dat wil hij ook: *in realiteit leven, leven vol overgave en toewijding*. Hij voelt overal de nabijheid van God, zijn Bescherming *in de ontmoetingen met goede mensen, soms geheel onverwacht, fijne geloofsgenoten*. 'k Heb het leven van het landvolk gedeeld, 'k was te gast bij de woestijngouverneur in Syrië, 'k heb op het dak van Oostersche boerderijen geslapen, sterke koffie gedronken in Turksche cafétjes, honderd en één zaken gegeten waarvan 'k samenstelling noch herkomst heb kunnen doorgronden... Het heeft zóóveel inzicht gegeven, die je nooit uit boeken haalt, dat 'k rijkelijk beloond ben. - Geheel is in ieder geval groote winst aan bereidheid tot dienen, zin voor humor, evenwicht, visie en wetenschap - Uit geen boek is te leren, wat ik hier nu leer.'



In Libanon

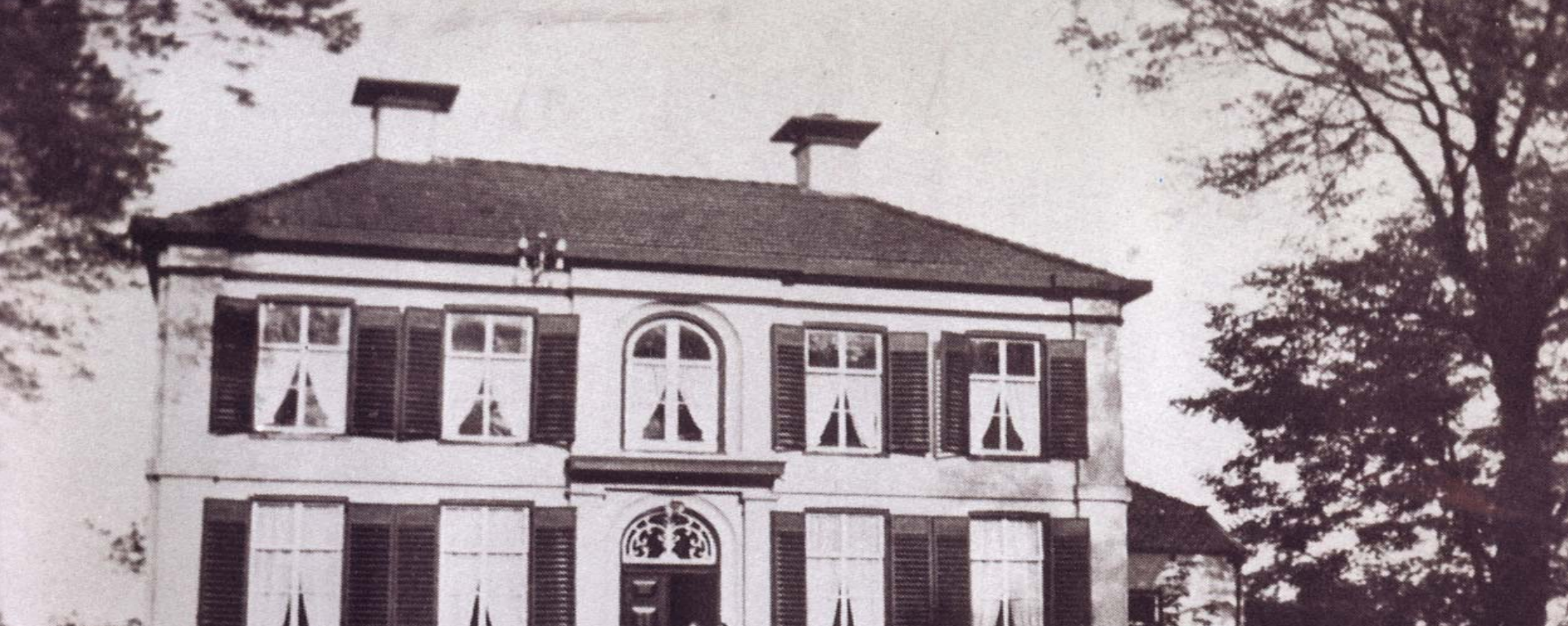
In Aleppo krijgt hij bericht van de AVRO met het verzoek om voor de Radiobode een artikel over Klein-Azië te schrijven.

' Er schijnt bovendien zelfs de mogelijkheid te zijn, dat ze me op 24 december 's avonds een half uur voor de Radio zullen laten spreken over 'Palestina heden'. Dit zijn waarlijk geen kwade kansen. - Als de AVRO het artikel opneemt , is m'n reis door Turkije ongeveer betaald (75 gulden) - Bovendien kan die radiorelatie in alle opzichten voor de toekomst belangrijk zijn.'



'Ik zal nooit allemaal kunnen volbrengen, wat ik moet doen', zei hij soms onrustig tegen mij. 'Dit leven is maar zo kort. Ik zou zes levens moeten hebben.' Ja, het moest ook wel moeilijk wezen, om zo tegenstrijdig en veelzijdig begaafd te zijn. Aan een sterk ontwikkelde zin voor techniek, paarde hij een mystieke aanleg. En dan was er nog zijn muziek, zijn doctoraalstudie, zijn gemeentewerk, zijn grote schuilgemeenschap..

Jo Ader-Appels



Hij vertrekt niet naar de missiepost in Egypte (zoals hij zo graag wilde), maar hij gaat een jaar lang aan de slag als hulpprediker in Badhoevedorp, Haarlemmermeer. In 1938 wordt hij, samen met zijn vrouw, **beroepen** in Nieuw-Beerta. Hun nieuwe thuis wordt de grote pastorie.

'Waar we samen en later met zoovele anderen gelukkig waren geweest, ondanks oorlog en vervolging -- een paradijs! Er groeiden hier en daar tusschen het onkruid zoo maar bloemen en ook groente, die je in de stad zoo duur betalen moest. En dat zou allemaal van ons zijn!' (Jo Ader-Appels)

'Hier kunnen we Christus dienen in alle onafhankelijkheid' (Bas Ader)



Energiek beginnen ze beiden aan de **heropbouw** en het vernieuwen van de kerkgemeenschap. Ze willen het geschonden vertrouwen van de bevolking in de kerk, haar leer en haar dienaren herstellen. Door *'eenvoudigweg de boodschap te brengen, zoals hij meent die te moeten brengen. Vooral jeugdwerk en huisbezoek moeten het hier doen'* (schrijft voorganger Ds. Postma hem als advies). Bas Ader neemt de geestelijke zorg op zich. Door zijn gedrevenheid weet hij vele mensen weer aan zich en de kerk te binden. Jo richt vrouwenverenigingen op en vertegenwoordigt haar man als hij weg is.



In de oorlog moet een Joodse vriendin, Lili, uit Amsterdam vluchten, zij vraagt of ze in de pastorie mag komen wonen. De allereerste reactie van Bas Ader is twijfel....*Daar heb je 't al, zei Domie. Wat? Och, 't is toch allemaal verkeken en ik eindig m'n leven nog in een concentratiekamp. - ...dit zal 't wel verhaasten. Ieder mens is van nature bedacht op zelfbehoud – ook een christen. Maar daar is de **naastenliefde**: de mens die op je weg komt en die je hulp nodig heeft.* Zo komen de onderduikers naar de pastorie. Lili met haar vriendin, twee neven van Jo, en Bas Ader haalt zelf nog twee Joodse meisjes uit Amsterdam.

Deze foto is mij erg dierbaar. Ik was toen 17 jaar en maakte als verpleegster in de Joodse Invalide één van de moeilijkste perioden van mijn leven door.



Johanna- Ruth Dobschiner is één van de twee Joodse meisjes die door Bas Ader wordt overgehaald om onder te duiken. Zij blikt terug op hun eerste ontmoeting: *'Ik stond tegenover de langste man die ik ooit had gezien. -- Hij leek op Vadertje Langbeen. -- Hij lachte bijna jongensachtig toen hij probeerde mij op mijn gemak te stellen. Hij maakte een vriendelijke indruk, maar ging recht op zijn doel af, alsof de tijd heel kostbaar was. Zijn ogen leken eerlijk genoeg, voor zover ze te zien waren. Ze waren moe en hadden rode randen, alsof hij lange tijd niet geslapen had. -- Zijn ellebogen rustten op zijn knieën, zijn handen waren gevouwen als in gebed. Hij keek mij recht in de ogen en praatte zeer overredend.'*

N.R.	A 35	N ^o	119124
Naam	Dobber--		
Voorn	Francisca--		
Geboortedatum	30 Augustus 1924		
Geboorteplaats	Kerkrade		
Nationaliteit	NEDERLANDER		
Beroep	Kinderverpleegster		
Uitgegeven op	18 JUNI 1941		
in Amsterdam	AMSTERDAM		
De burgemeester	J. van der ...		

Een document van onschatbare waarde: mijn valse identiteitskaart.




Ruth Waterman, uit Nieuweschans, werkt in Amsterdam als verpleegster. Bas Ader haalt haar terug. Haar man, Dr. S.E. Bos schrijft later aan Jo Ader: *'Toen, op dat allerkritiekste moment, toen wij volkomen wanhopig waren, omdat er geen ander uitzicht meer was dan de massagraven in Oost-Pruisen, kwam in dien uiterste nood, Domie, een wildvreemde. Kwam ons helpen, kwam ons redden... de man, die het **onmogelijke mogelijk** maakte.'*

Vanaf de vroegste tijd van de bezetting reist Bas Ader heen en weer naar Amsterdam om schuilplaatsen aan te bieden aan Joodse mensen die geen geld en contacten hebben. Hij verdwijnt in de donkere nacht zonder maanlicht om degenen, die anders voor altijd verloren zouden gaan, te zoeken en te redden.

-- Hij was een prachtmens, een oprecht, nauwgezet en doelbewust iemand. Een eigenaardig mens. Vadertje Langbeen. -- Vadertje Langbeen lachte, deed zijn vingers in zijn mond en liet een prachtige nabootsing horen van het geschreeuw van een nachtvoegel. Dag domie. Dag, adieu. Wees voorzichtig. Zei zijn vrouw.

Johanna-Ruth Dobschiner

Bas Ader is een geboren organisator. Hij regelt voedselbonnen, valse persoonsbewijzen, medicijnen en kleding voor ze. Hij geeft zich helemaal en schuwt illegale praktijken niet. Zijn gehele familie (vrouw, ouders, schoonouders, zus) staat hem bij in zijn opdracht om zoveel mogelijk Joden te verbergen en te redden. Verschillende leden van de kerkgemeente in Nieuw-Beerta nemen clandestien mensen in huis. Tussen de 200 en 300 mensen zijn door hen in veiligheid gebracht tijdens de oorlog.



Domie kwam af en toe in de nacht even thuis. We vergaten de tijd en werden door het daglicht overvallen. Domie kon niet meer weg, er waren al teveel mensen 'bie 't pad'. Buiten wees ik hem zonder te spreken op de bloeiende narcissen, hyacinthen en tulpen in onze voortuin. 'Mooi!', zei hij zacht.

Jo Ader-Appels

Ader probeert op zondag terug te zijn, om zelf te preken.

'Nu zou ik mijn ontvoerder in heilig gewaad zien.

Hij zag er mooi en verheven uit. Hij leek nog langer.

Zijn smal gezicht en blond haar waren schijnbaar onevenredig met het geheel. Toch straalden zijn ogen en zijn hele persoonlijkheid een verhevenheid uit, die bij hem behoorde, een verschijnsel, dat moeilijk onder woorden te brengen was, maar dat een machtige ervaring teweegbracht.'

Johanna-Ruth Dobschiner

'Hij wou iets ondernemen, klaarmaken!'

B. Crebas

'Voor het eerst kwamen mensen in de kerk die geen boer waren. Hij preekte mooi, maakte zijn preken soms op de fiets. Altijd op een heel klein papiertje.'

T. Kuiper-Bruins

'In de schuilkelder bij de boerderij las hij ons Roodkapje voor..'

R. Leemhuis



Troost - de pastor-zielzorger

De broer van Ader's vrouw ligt in de pastorie op sterven. Ze schrijft:

"Het was, of het geweld van de buitenwereld hier in deze kamer niet meer kon doordringen, alsof Johan reeds leefde buiten het bereik van de satanische machten, die deze aarde teisteren. Wanneer er een bom viel en er granaten ontploften, dan keek hij even met een blik van verstandhouding naar Domie, die bij hem waakte en naast zijn bed zat bij een klein lampje. Want dat lawaai brak de vertrouwelijkheid van hun gesprek over eeuwige dingen, dat bij tussenpozen gevoerd werd. Eindelijk werd het stil. Domie las:

*Ik weet aan Wie ik mij vertrouwde, Al wisselen ook dag en nacht.
Ik ken de rots waarop ik bouwe, Hij faalt niet, die Uw hulp verwacht.
Eens aan de avond van mijn leven, Breng ik van zorg en strijden moe,
voor elke dag mij hier gegeven, U hoger, schoner loflied toe.
Johan knikte. "Dat is het avondlied," zei hij.
Toen vouwde hij zijn handen en bad.*

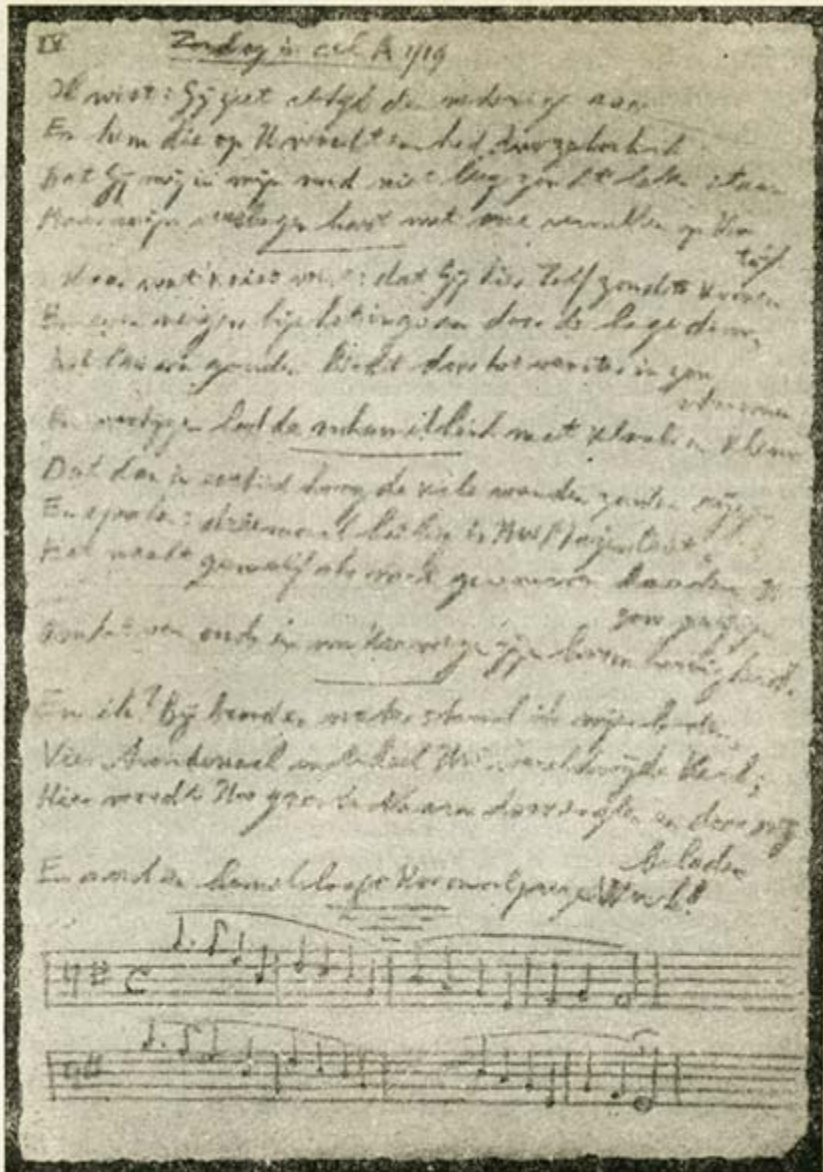
... Deze beide mensen waren in een sterk, geestelijk contact, haarfijn op elkaar afgestemd. Daardoor was Domie hem een grote geestelijke steun. God gebruikte zijn armen, om Johan over de donkere spelonken en afgronden heen te dragen. "Al ging ik ook in een dal der schaduwen des doods, ik zou geen kwaad vrezen."

Jo Ader-Appels (Pastorie in de storm)



Bas Ader vader: In 1942 wordt hun zoontje Bas Jan geboren.

Gedachten over vergiffenis en gratie



In augustus 1944 wordt Bas Ader **gevangen** gezet. Hij schrijft zijn vrouw briefjes met potlood op toiletpapier en smokkelt die ingenaaid in wasgoed de gevangenis uit. *'Ik ben hier door de Duitse Sicherheitsmensen heel schappelijk behandeld, terwijl ik in Haarlem in handen ben geweest van een stelletje 'Nieuwe-orde-Nederlanders' die uitzonderlijk en apart dom uitvaagsel van het ergste soort waren. - Ik zal er altijd trots op blijven dat ze daar ondanks alle geweld niets uit me gekregen hebben. -- En 't is misschien wel de meest gezegende tijd van m'n leven geweest. 'k Ben nog nooit zó dicht bij God geweest als toen. -- 'k Heb die kaffers al lang vergeven. Haatdragend ben ik niet. 'k Wou dat ik ze door mijn voorspraak gratie kon geven. - Maar wat verveel ik je op deze mooie avond met al die dingen.'*

Vonken uit mijn ziel

“k Verveel me hier nooit. Heb veel te veel om aan te denken. Die paar gedichtjes zijn er de neerslag van. Lieverd, neem ze voor wat ze zijn. ‘k Hecht er zelf niet meer waarde aan dan ze hebben en misschien is het ook wel de enige keer in m’n leven dat God vonken van die soort uit m’n ziel slaat. Ik draag ze, als het beste dat ik je op het ogenblik geven kan, natuurlijk aan jou op, met de paar melodietjes die me ontvloeid zijn. In de cel hier komt iedere dag een beetje zon. Ik kan de lucht zien, word dagelijks een kwartier ‘gelucht’ en ben hier veel samen met God, met jou en de kinderen. Ik denk ook heel vaak aan het ongeboren kleintje en ben samen met vele goede vrienden. Alles in de geest. Maar het maakt je zo rijk. ‘k Hoop dat jij je op het ogenblik even gelukkig voelt als ik.’



Schrijven is troost

't Is Vrijdagavond nu, half acht ongeveer. 't Is hier overal stil. Iets van een zekere vredigheid. Heel anders dan het brutale geschreeuw dat de humeurige beschermers er hier 's morgens op na houden. Een beetje avondzon geeft haast wijding. En nu pak ik maar weer een stukje toiletpapier en m'n potloodje om je te schrijven. 'k Hoop zo van harte dat je het goedmaakt. En ook ons tweede kindje. Dat is voor mij nu nog de grote zorg. En in die zorg en onzekerheid, zal ik misschien nog wel een hele poos moeten blijven, want de kans is heel groot, dat ik een dezer dagen naar een kamp gebracht wordt. Veel schelen kan het me trouwens niet. 't Zal toch niet voor heel lang meer zijn. Je weet, dat ik altijd over een groot aanpassingsvermogen heb beschikt. Laat dat je troost zijn.'



Angst om anderen, niet om zichzelf

'Vanmiddag heb ik op precies zulke velletjes papier, een soort preekje met gebeden en liederen geschreven voor de drie medegevangenen die tot taak hebben ons hier iedere dag eten te brengen etc. Dat is voor hen bestemd voor Zondag, want Kerk is hier nooit. - 'k Heb hier ook al weer een Gemeente, al is die heel klein. Hier is tenminste vraag naar zulke dingen en openheid. Het absolute gebrek daaraan heeft me altijd zo ontzettend bedroefd en lam gemaakt ten opzichte van een groot deel van onze Gemeente. En 'k ben zo bang dat daar deze vier jaar zo weinig aan veranderd hebben. Maar goed: 'k zit hier niet om jammerklachten aan te heffen, maar met het vaste voornemen om er straks met jou samen weer m'n best op te doen, als er nu tenminste een tijd van zekere orde en rust wil komen. Ik hoop, dat ons leven dan een poosje niet zo vol hoeft te zijn met anderer nood.'

Gevangen, maar vol plannen

'k Heb bedacht, dat als ik weer thuis ben, ik wat van je leren wil: je moet me wat leren van de Engelse poëzie. 't Zal fijn zijn om dat samen te hebben en ik wil meer van die stille adel, die ik in die poëzie vermoed, kennen.

Thuis! Men doet zulke wonderlijke geloften! 'k Heb in tijden, dat ik het 't moeilijkst had om jou aan God over te laten, zelfs heel kinderlijk aan God beloofd, dat ik altijd braaf m'n tanden zal poetsen en m'n broek in de vouw zal leggen als ik weer bij je komen mocht. 't Zijn maar kleinigheden maar ik wil je zo graag straks gelukkig maken. En dat zit hem vaak in een hele stapel kleinigheden. – Hoe zal ik je ooit kunnen zeggen hoe blij ik ben dat ik jou heb. Met een hart vol liefde kom ik straks weer bij je..'

Soms moedeloos..maar met een hart vol liefde

'Een paar dagen geleden was het onze trouwdag. 'k Ben hier toen in de cel gefeliciteerd. Inderdaad, we zijn er beiden nog. En dat had heel anders gekund. Daar ben ik ook ontzaglijk dankbaar voor. Maar we zijn er nog niet. God heeft ons tot hiertoe bewaard en ontzaglijk geholpen. Maar toch weet ik nog nooit zeker of het wel waar is, dat Hij me weer als dominee aan het werk zal zetten en wij ons gezin weer geheel samen zullen hebben. En in sombere ogenblikken (die ik ook wel eens een enkele keer heb) wou ik dan wel, dat ik op dat punt een duidelijke aanwijzing kreeg. Want och, wachten is soms moeilijk. -- Maar God weet, dat ik er van ganser harte naar verlang om weer bij jou en de kinderen te zijn. En weer dominee te zijn in een wereld met draaglijke toestanden. Maar ik heb op 't ogenblik wel eens met moedeloze momenten te kampen.-- . Maar ik kom er steeds weer bovenop. - ..dan schiet me weer een lied te binnen: 'Die wolken , lucht en winden, wijst spoor en loop en baan. Zal ook wel wegen vinden, waarlangs uw voet kan gaan.' En dan lijkt het me soms ook te wreed, dat God ons, na ons zoveel hoop te hebben gegeven, nog weer zou terugstoten. Maar ja, Zijn wegen zijn anders dan de onze. Maar toch blijf ik vol goede moed, want m'n hart zou vol liefde zijn voor jullie en voor het werk. Ik heb toch nog heel wat te geven.'



Hij voelt zijn einde naderen

Ook in het verre land zal ik dan voor jullie blijven bidden. Voedt onze kinderen, als ze groter zijn geworden, op in het geloof, dat er voor de denkende mens heel veel problemen bestaan wat God betreft, maar dat Hij, als je Hem nodig hebt, Zijn bestaan bewijst in het feit dat Hij je niet in de steek laat. Groet mijn ouders en bedank ze er voor, dat ze me in m'n jeugd het evangelie hebben meegegeven. Dat heeft alles goed gemaakt. En vraag ze tevens vergiffenis voor verdriet dat ik ze heb aangedaan. – Mocht ik niet meer terugkeren, laat dan in onze Gemeente bekend gemaakt worden dat ik haar dank voor ieder blik van liefde dat ik er heb ondervonden, vergeving vraag aan ieder die ik iets mocht hebben misdgaan of tegenover wie ik mocht zijn tekort geschoten.

Laat ze nog iets weten van mijn doen en laten gedurende het laatste jaar... ..



*'t Is niet om mij dat ik die muren uit wil duwen,
Naar ruimte hijg en schreeuw om recht!*

*'k Weet mij verward in een onmeedogend kluwen
En ken het deel dat mij zal worden toegelegd.*

*'t Is niet om mij: 'k heb fel en taai gestreden,
Bij dag noch nacht begeerd naar rust;*

*'k Heb in het lijden der gedoemden mee geleden,
En vaar nu heen naar verre, lichte kust.*

*Maar 'k moet nog zoveel diepe dingen zeggen
Aan haar die altijd op mij wacht;*

*Ik moet een kindje in zijn bedje leggen
En kussen het een zacht goe-nacht!*



Al ging ik door een dal der schaduwen des doods, ik zou geen kwaad vrezen.

'k Was er voor mezelf zeker van dat ik vroeg of laat, maar waarschijnlijk met een paar dagen, 's morgens in de vroegte op een veldje zou staan voor het executiepeloton en dat ik dan sterk zou zijn. 'k Zou de kracht hebben gehad de anderen te troosten en op het laatst m'n priesterlijke zegen te geven: De Heer behoede u, de Heer doe Zijn aanschijn over u lichten en geve u vrede. (Maar mij, als nat de nevels zijn en koud het valse morgenrood, in eindeloos erbarmen, voor eeuwig bergen in uw schoot).'



Bas Ader wordt op 20 november gefusilleerd tijdens een vergeldingsactie, een maand voor zijn 35-ste verjaardag en 16 dagen nadat zijn zoon Erik wordt geboren.

'... ..en tot ziens, hier op aarde of later Boven'

Bas Ader, in een brief aan zijn vrouw vlak voor zijn dood in november 1944

Op 22 november 1967 worden Bas en Jo Ader door Yad Vashem erkend als Rechtvaardigen onder de Volkeren.



Want dit weet ik:
Dat God met mij is.

Herinneringen werden een boek 'Een pastorie in de storm'

In 1943 begint Jo Ader-Appels met het optekenen van haar gedachten en herinneringen. In de oorlogsjaren verstoppt ze de geschreven teksten in de grond. *'Ik heb -toen ik het begon te schrijven- nooit geweten dat het verloop zóó zou zijn'*, is in het voorwoord van haar boek, mei 1945, te lezen.

Het boek is een levende getuigenis van Jo en Bas Ader. Het is uitgegeven in vele landen en is nu, na al die jaren, nog te koop.